AI ALS HEFBOOM EN UITDAGING VOOR INCLUSIEF HOGER ONDERWIJS

Informatiefiche voor beleidsmedewerkers

Wat?

Studenten gebruiken artificiële intelligentie (AI) steeds vaker bij studietaken zoals schrijven, samenvatten, plannen en oefenen. Medewerkers zetten AI in voor onderwijsontwerp, communicatie en ondersteuning. Daardoor verandert AI mee hoe we leren, lesgeven, evalueren en begeleiden.

AI kan inclusie versterken door drempels te verlagen en leeromgevingen toegankelijker te maken. Denk aan tekst naar spraak en spraak naar tekst, live ondertiteling, vertaling, vereenvoudiging van complexe teksten, hulp bij structuur en studieplanning, ondersteuning bij schrijven en academische taal. **Tegelijk zijn er risico's: niet iedereen heeft gelijke toegang tot kwaliteitsvolle tools of voldoende AI-vaardigheden.** AI kan vooringenomen of foutieve output geven, en er zijn aandachtspunten rond privacy en datagebruik. Inclusie is dus geen automatisch gevolg van AI-gebruik, maar vraagt bewuste keuzes, duidelijke afspraken en toegankelijke implementatie.

Waarom en voor wie?

Deze infofiche is bedoeld voor **beleidsmedewerkers in het hoger onderwijs,** zoals onderwijsontwikkelaars, stafmedewerkers, kwaliteitszorgmedewerkers, ICT- en digitaliseringsverantwoordelijken en inclusie- en diversiteitscoördinatoren.

De fiche richt zich op beleidsmedewerkers die:

- AI op een inclusieve en toegankelijke manier willen verankeren in beleid, richtlijnen en ondersteuning
- Mogelijke drempels en ongelijkheden door AI-gebruik bij studenten en medewerkers willen herkennen en beperken

De fiche start met enkele facts and figures over AI-gebruik in het hoger onderwijs. Daarna volgen aandachtspunten en aanbevelingen om AI op een inclusieve manier te integreren in beleid en praktijk. De fiche bespreekt verder hoe AI bestaande ongelijkheden kan versterken, en waar instellingen alert voor moeten zijn. Tot slot enkele suggesties om je verder in het onderwerp te verdiepen.

AI-toepassingen evolueren snel. Deze fiche biedt daarom geen volledig overzicht, maar een momentopname van wat mogelijk is, en wat de risico's zijn op het moment van schrijven.

Facts and figures

Onderzoek uit Vlaanderen is nog beperkt, maar internationale studies geven al een duidelijk beeld van het gebruik van AI in het hoger onderwijs.

Lesgevers

Ongeveer **30 procent van de lesgevers wereldwijd gebruikt AI in hun werk**[1]. Ze zetten AI vooral in voor het samenvatten van informatie (68%) en de voorbereiding van lessen en leeractiviteiten (64%). Een kleinere groep gebruikt AI ook om studentenparticipatie of leerprestaties te analyseren (25%)[2].

Studenten

AI is sterk ingeburgerd bij studenten. In het Verenigd Koninkrijk (VK) geeft 92 procent van de studenten aan minstens één AI-tool te gebruiken tijdens hun

1 (OECD, Results from TALIS 2024. The State of Teaching, 2025)
2 (OECD, Results from TALIS 2024. The State of Teaching, 2025)

studies[3]. Studenten gebruiken AI vooral om moeilijke concepten te begrijpen (36%), teksten samen te vatten (34%), schrijfopdrachten uit te werken (32%), notities te verwerken (29%) en te vertalen (17%)[4].

Tegelijk blijft begeleiding vaak uit. In het VK kreeg slechts 36 procent van de studenten een of andere vorming rond AI via de instelling, en minder dan 1 op de 3 studenten voelt zich aangemoedigd om AI tijdens hun studies te gebruiken[5].

Vlaanderen

Ook in Vlaanderen maakt een meerderheid van de jongeren gebruik van AI (68%). Tegelijkertijd heeft slechts een minderheid (13%) toegang tot betalende of meer geavanceerde tools, wat de kwaliteit van de output beïnvloedt[6].

Ongelijkheden in toegang en gebruik

Niet alle studenten kunnen AI op dezelfde manier gebruiken. Verschillen in toegang, vaardigheden en context spelen een rol en kunnen ongelijkheden versterken.

Sociaaleconomische verschillen zijn groot. In Europa heeft 97 procent van de huishoudens in de hoogste inkomensgroep breedbandinternet, tegenover 74 procent in de laagste inkomensgroep[7]. Studenten uit lagere socio-economische groepen gebruiken AI minder voor cognitief veeleisende taken, zoals bijvoorbeeld structureren, synthetiseren en revisies integreren. Een hogere sociaal-economische status (SES) hangt samen met hogere AI-geletterdheid en toegang tot betere tools[8].

Ook **gender** speelt een rol. Mannelijke studenten gebruiken AI gemiddeld vaker,

3 (Freeman, 2025)
4 (Shaw, Brennan, Martin, Jason, & Fox, 2023)
5 (Freeman, 2025)
6 (De Marez, Georges, Sevenhant, & Devos, 2025)
7 (OECD, 21st Century Readers. Developing Liteacy Skills in a Digital World, 2021)
8 (Freeman, 2025) (Zhang, Rice, & Wang, 2024)

met een verschil van ongeveer 14 procent [9], terwijl vrouwelijke studenten zich vaker minder zeker voelen over hun AI-vaardigheden [10].

Daarnaast zijn er drempels voor **studenten met functiebeperkingen;** bijvoorbeeld door beperkte compatibiliteit met ondersteunende technologie [11]. AI werkt ook beter in het Engels en andere grote talen, wat een nadeel kan zijn voor studenten die vertaling, vereenvoudiging of taalondersteuning nodig hebben in minder courante talen [12].

Een inclusief AI-beleid opstellen

AI biedt kansen om onderwijs en ondersteuning te versterken en inclusiever te maken, maar vraagt duidelijke keuzes op instellingsniveau. Dit hoofdstuk bundelt concrete aandachtspunten en aanbevelingen voor beleidsmedewerkers om AI op een samenhangende en inclusieve manier te verankeren in beleid en praktijk.

Als beleidsmedewerker bepaal je mee de voorwaarden waaronder AI wordt ingezet in opleidingen en diensten. Je maakt keuzes over richting, prioriteiten en randvoorwaarden. Je bepaalt zo mee of AI drempels verlaagt voor studenten en medewerkers, of net zorgt voor versnippering, ongelijke toegang en onduidelijke afspraken.

Doel

Creëer een instellingsbreed AI-kader waarin gelijke toegang, toegankelijkheid, verantwoorde datapraktijken en onderwijskwaliteit samen worden bewaakt, met werkbare afspraken voor opleidingen en ondersteunende diensten.

9 (Freeman, 2025)
10 (Russo, et al., 2025)
11 (Zhao, Cox, & Xuanning, 2025)
12 (UNESCO, Guidance for Generative AI in Education and Research, 2023)

Tips

Formuleer een compact instellingskader met expliciete aandacht voor inclusie

Hoe?

Veel instellingen hebben intussen een AI-kader, maar inclusie blijft daarin vaak impliciet. **Maak inclusie daarom expliciet op drie niveaus: als principe, als toetsingsvraag en als minimale uitvoeringsafspraak.**

Begin in het kader met een **korte expliciete inclusiepassage die benoemt dat AI-gebruik pas aanvaardbaar is als ze gelijke toegang en toegankelijkheid ondersteunt,** en geen nieuwe drempels creëert. **Maak daarna duidelijk hoe dit in de praktijk zal worden afgetoetst.** Dit kan door een vaste inclusiecheck op te nemen die elke opleiding of dienst gebruikt bij beslissingen over AI in onderwijs en ondersteuning. Werk bijvoorbeeld een korte en verplichte vragenlijst uit rond de volgende vier thema's:

- Toegang: wie heeft effectief toegang tot de tool of ondersteuning, ook zonder privémiddelen?
- Toegankelijkheid: werkt de tool met hulpmiddelen, in verschillende talen en bij verschillende manieren van leren?
- Differentiële impact: voor wie werkt het minder goed of helemaal niet, en hoe vangen we dat op?
- Alternatief: welk gelijkwaardig alternatief is er als de tool niet werkt of niet gebruikt kan worden?

Maak verder inclusie ook afdwingbaar door een beperkt aantal afspraken vast te leggen die in alle opleidingen gelden, bijvoorbeeld:

- Elke opleiding communiceert per opleidingsonderdeel wat ondersteunend AI-gebruik is, en waar grenzen liggen, in begrijpelijke taal
- Elke AI-tool krijgt een toegankelijkheidsstatus

- Elk pilootprogramma of aankoop bevat een korte toegankelijkheids- en inclusietoets voor het uitgerold wordt
- Organiseer een meldpunt, en monitor toegankelijkheid, bruikbaarheidsdrempels en bias

Waarom?

Als inclusie niet expliciet wordt gemaakt in het beleid, blijft het afhankelijk van individuele goodwill of interpretatie. Er kunnen in dat geval verschillen ontstaan tussen opleidingen en diensten. Drempels rond toegang, taal, hulpmiddelen en digitale zelfzekerheid worden pas zichtbaar wanneer studenten al vastgelopen zijn. Door inclusie te verankeren als vaste toets en minimale afspraak, wordt het een standaardonderdeel van besluitvorming in plaats van een achterafcorrectie.

Organiseer een AI-stuurgroep met duidelijke rolverdeling over diensten heen

Hoe?

Richt een **kleine stuurgroep** in die effectief **kan beslissen en opvolgen,** niet louter adviseren. Kies bewust voor een beperkte, vaste kern van functies die nodig zijn om onderwijs, inclusie, data en technologie samen te beoordelen. Zorg dat de **groep frequent en formeel overlegt** en een **helder mandaat** heeft. Mogelijke taken van de stuurgroep zijn het bepalen van prioriteiten in AI-beleid en praktijk, voorstellen toetsten, signalen en incidenten opvolgen en richtlijnen actualiseren. Leg vast hoe opleidingen en diensten signalen kunnen aanbrengen, zodat AI-sturing niet loskomt van de praktijk.

Waarom?

AI raakt tegelijk aan onderwijs, begeleiding, data en technologie. Zonder gedeelde sturing blijven blinde vlekken bestaan.

Voorzie gelijke toegang tot bruikbare en veilige AI-tools

Hoe?

Maak als instelling een **bewuste keuze om toegang tot AI-tools niet te laten afhangen van privémiddelen.** Dat betekent meestal dat er één, of enkele, tools of systemen geselecteerd worden die voor studenten en personeel beschikbaar zijn, met duidelijke voorwaarden over gebruik en dataverwerking. Zet daarbij ook in op praktische toegankelijkheid; bijvoorbeeld eenvoudige login, compatibiliteit met bestaande systemen en ondersteuning bij eerste gebruik.

Communiceer niet alleen welke tools ondersteund zijn, maar ook wat de veilige basisregels zijn; bijvoorbeeld welke gegevens gebruikers niet mogen invoeren en waar ze terecht kunnen bij vragen. Zo wordt er vermeden dat opleidingen zelf elk hun eigen toolkeuzes maken en studenten een versnipperd landschap ervaren.

Waarom?

Als toegang afhangt van persoonlijke middelen, profiteren vooral studenten met meer financiële ruimte en digitale zelfzekerheid van AI-mogelijkheden.

Maak toegankelijkheid en inclusie verplicht in piloten en aankoop

Hoe?

Behandel **toegankelijkheid** en inclusie niet als een extra check achteraf, maar **als een standaardonderdeel van elk pilootprogramma of aankoopbeslissing.** Dat kan met een korte toetsingsfiche die bij elk voorstel wordt ingevuld, nog voor een tool wordt uitgerold. Vraag daarbij niet alleen of de tool technisch toegankelijk is, maar ook of de tool in de praktijk bruikbaar is voor diverse studentenpopulaties; bijvoorbeeld bij meertaligheid, verschillende hulpmiddelen of beperkte digitale toegang. Organiseer pilootprogramma's zo, dat gerichte feedback verkregen wordt van gebruikers met diverse noden. Per voorgestelde tool kan daardoor een inschatting gemaakt worden van wie wint bij toolgebruik, wie riskeert uitgesloten te worden, welke data worden verwerkt en welke menselijke supervisie nodig is.

Waarom?

Als toegankelijkheid pas na aankoop wordt bekeken, worden uitsluitingsmechanismen ingebouwd in de leeromgeving.

Veranker privacy, dataminimalisatie en menselijke supervisie in procedures

Hoe?

Maak expliciet welke AI-toepassingen wel en niet gebruikt kunnen worden, en maak daarbij onderscheid tussen ondersteuning en besluitvorming. Voor processen met hoge impact moet duidelijk zijn dat AI nooit autonoom beslist, en dat er altijd menselijke herziening mogelijk is. Vertaal dit naar concrete werkafspraken: wie bekijkt AI-output, wie neemt de beslissing, hoe wordt dat gedocumenteerd, en wat is de procedure als een student of medewerker een beslissing betwist. Werk daarnaast met **dataminimalisatie** als standaard; **definieer welke data nooit in tools mogen terechtkomen,** en wanneer een Data Protection Impact Assessment (DPIA) of extra controle vereist is. Communiceer begrijpelijk over datagebruiken en studentenrechten naar zowel studenten als personeel.

Waarom?

Bij beslissingen met grote impact zijn context en proportionaliteit essentieel. Menselijke beoordeling blijft nodig om bias en onbedoelde schade te vermijden.

Voorzie ondersteuning en vorming, specifiek toegepast op verschillende rollen

Hoe?

Organiseer de **vorming** niet als één generieke sessie, maar als een klein aanbod **per rol, met concrete sjablonen en voorbeelden.** Zorg ervoor dat opleidingen en diensten na een sessie meteen iets bruikbaars hebben, zoals een standaardparagraaf voor opdrachten, een beslisboom voor triage, een checklist voor dataveilig gebruik, of voorbeeldformuleringen voor transparantie. Voorzie een lichte, herhaalbare vorm; bijvoorbeeld korte ateliers en micro learnings, en koppel die aan ondersteuningsmateriaal op één centrale plek. Maak ook ruimte voor terugkoppeling vanuit de praktijk, zodat zichtbaar wordt waar onduidelijkheid blijft bestaan, en waar extra ondersteuning nodig is.

Waarom?

Zonder rolgerichte ondersteuning blijven verschillen in kennis en vertrouwen bestaan, wat variatie tussen opleidingen en ongelijkheid in studentervaring vergroot.

Inspiratie

University of Oxford, Inclusieve toegang tot GenAI

De universiteit van Oxford zet in op toegankelijke en inclusieve toegang tot AI voor alle studenten en medewerkers. Dat vertaalt zich in het aanbieden van een gratis ChatGPT Edu-account voor alle studenten en medewerkers. Daarnaast geeft de universiteit ook uitleg over hoe het platform efficiënt en veilig kan gebruikt worden, en wanneer het wel en niet mag gebruikt worden. Verdere vorming en hulp zijn beschikbaar rond veilig en verantwoord gebruik.

Wat werkt goed?

De universiteit communiceert expliciet dat inclusieve toegang tot AI een bewuste visie en beleidskeuze is. Door een premium AI-tool gratis ter beschikking te stellen, neemt de universiteit één van de belangrijkste ongelijkheidsbronnen in AI-gebruik weg. Toegang tot AI wordt verder gekoppeld aan beveiliging en ondersteuning. Dit verlaagt het risico dat vooral digitaal zelfzekere studenten veilige routes vinden, en anderen blijven hangen in onduidelijke of minder veilige praktijken.

Wat zijn beperkingen?

Het aanbieden van gratis AI-tools en ondersteuning is een vrij recent initiatief. Er zijn nog geen data beschikbaar over de impact van de maatregelen op studeerbaarheid, of over hoe de maatregelen bijdragen tot efficiënt AI-gebruik bij verschillende studentenpopulaties. Er blijft ook een nood aan een vertaalslag naar specifieke opleidingen, lespraktijken en diensten.

Wat kunnen beleidsmedewerkers hieruit meenemen?

Dit voorbeeld toont aan hoe inclusie zichtbaar en concreet kan worden gemaakt door de toegang als instellingsverantwoordelijkheid te organiseren, en niet als individuele verantwoordelijkheid. Inclusieve toegang wordt sterker wanneer het gekoppeld is aan een veilige, door de instelling goedgekeurde route, duidelijke communicatie en ondersteuning, zodat ook studenten en medewerkers met minder voorkennis of vertrouwen ermee aan de slag kunnen.

Meer informatie: **GenAI | University of Oxford**

UHasselt, Algemeen beleidskader (Generatieve) Artificiële Intelligentie

UHasselt publiceerde een algemeen beleidskader voor generatieve AI binnen de universiteit. Het vertrekt vanuit een evenwicht tussen kansen en risico's, en koppelt AI aan de bredere missie van UHasselt als civic universiteit. In de visietekst wordt AI expliciet verbonden aan maatschappelijke vooruitgang, en aan het opleiden van studenten en medewerkers in kritisch en verantwoord gebruik, met respect voor ethische en inclusieve waarden.

Het document benoemt toegankelijkheid en inclusie expliciet als één van de kansen van generatieve AI, maar erkent tegelijk ook dat niet iedereen gelijke toegang heeft tot AI-technologieën, of de vaardigheden om ermee te werken, en dat bias in trainingsdata kan leiden tot ongelijke prestaties voor verschillende gebruikers. Dat is een duidelijke inclusiekeuze, omdat het ongelijkheid niet wegzet als randfenomeen, maar als kernrisico dat meegenomen moet worden in het beleid en de praktijk.

Wat werkt goed?

Het beleidskader benoemt inclusie niet alleen als waarde, maar legt ook de typische mechanismen die inclusie in de praktijk kunnen ondermijnen uit. Dat helpt om inclusie om te zetten naar concrete beleidsvragen. Het kader maakt ook duidelijk dat inclusie niet alleen een onderwijszaak is, maar een instellingsbrede verantwoordelijkheid die ook raakt aan dienstverlening en interne processen.

Wat zijn beperkingen?

Dit document is een algemeen kader en nog geen operationeel implementatieplan. Het geeft dus minder concrete aanwijzingen over hoe gelijke toegang precies wordt gerealiseerd, hoe toegankelijkheid van tools getest wordt, of hoe ongelijkheden systematisch gemonitord worden. Het benoemt het probleem en de principes helder, maar de vertaalslag naar meetbare indicatoren, toetsingsfiches, aanbestedingscriteria en opleidingsspecifieke ondersteuning, moet nog elders worden uitgewerkt of aangevuld.

Wat kunnen beleidsmedewerkers hieruit meenemen?

Dit voorbeeld toont hoe inclusie expliciet kan worden verankerd in een AI-kader, door het niet alleen als intentie te formuleren maar ook als risicoanalyse: ongelijkheid in toegang en vaardigheden, en bias met differentiële prestaties. Beleidsmedewerkers kunnen dit als model gebruiken om in eigen kader altijd minstens drie elementen zichtbaar te maken:

- Inclusie als expliciet doel, niet als impliciete waarde
- Ongelijkheid als concreet mechanisme, zoals toegang, vaardigheden en bias
- Inclusie als instellingsbrede verantwoordelijkheid, niet beperkt tot onderwijs

Meer info: **Algemeen beleidskader UHasselt (Generatieve) Artificiële Intelligentie, maart 2025 (pdf)**.

Uitdagingen en aandachtspunten bij AI en inclusie

AI brengt nieuwe mogelijkheden, maar ook risico's op het versterken van bestaande ongelijkheden. Voor beleidsmedewerkers ligt de uitdaging in het herkennen en beheersen van die risico's op instellingsniveau, zodat AI niet leidt tot ongelijkheid, bias of onduidelijke praktijken.

Ongelijke toegang en gebruik

Niet alle studenten en medewerkers hebben dezelfde toegang tot AI, of dezelfde mogelijkheden om er voordeel uit te halen. Naarmate AI meer ingebed raakt in onderwijs en ondersteuning, **riskeren bepaalde groepen systematisch benadeeld te worden.**

Socio-economische verschillen spelen een belangrijke rol, met minder toegang tot premium tools, recente toestellen en stabiel internet. Studenten met functiebeperkingen botsen op tools die niet compatibel zijn met hulpmiddelen of die de principes van universeel ontwerp niet volgen. AI-tools werken ook minder goed voor wie een minderheidstaal gebruikt.

Wat kan je als beleidsmedewerker doen?

- Voorzie **instellingsbrede toegang tot tools** die goedgekeurd werden door de instellingen. Focus daarbij op tools die pedagogisch bruikbaar zijn, toegankelijk voor diverse gebruikers, en voldoen aan eisen rond privacy, transparantie en verantwoord datagebruik
- Investeer in **gedeelde infrastructuur;** zoals campus-wifi en up-to-date toestellen
- Maak **toegankelijkheid en universeel ontwerp verplicht** bij

piloten en aankopen, en test tools vooraf op compatibiliteit met hulpmiddelen zoals schermlezers en spraaksoftware
- **Behoud en versterk menselijke ondersteuning** zoals coaching, schrijfcentra, begeleiding, om verschillen in toegang en AI-vaardigheden actief op te vangen

Risico op bias en ongelijke uitkomsten

AI-systemen zijn niet neutraal. Ze kunnen bestaande bias versterken in feedback, evaluatie en studievoortgangsanalyse. **Studenten die afwijken van dominante taal-, leer- of gedragsnormen lopen meer risico op foutieve interpretaties of nadelige uitkomsten.** Zonder duidelijke kaders kan dit leiden tot niet transparante of oneerlijke beslissingen.

Zo kunnen teksten van niet-moedertaalsprekers anders beoordeeld worden, kan flexibel studietempo als lage betrokkenheid geïnterpreteerd worden, of kunnen generatieve AI-tools stereotypering of lagere kwaliteit van output geven voor bepaalde groepen.

Wat kan je als beleidsmedewerker doen?

- Geef beoordeling en feedback niet volledig uit handen, **behoud menselijke supervisie bij evaluatie, feedback en risicosignalering.** Bepaal expliciet waar AI wel en niet gebruikt mag worden; zowel in evaluatie als besluitvorming
- **Kies tools die transparant zijn over trainingsdata en gekende bias.**
- Voer **regelmatige biastesten** uit voor verschillende studentenpopulaties. Check samen met een diverse groep studenten of AI outputs relevant en eerlijk zijn

- Voorzie **vormingen** zodat medewerkers bias leren herkennen en correct leren omgaan met AI-output
- Leg **structuren en procedures vast voor herziening en betwisting van beslissingen.** Communiceer dit ook duidelijk naar medewerkers en studenten toe

Privacy en onvoorzichtig datagebruik

AI-tools verwerken vaak gevoelige data; zoals studievoortgang, gedragspatronen en andere persoonsgegevens. **Ook wanneer er formeel afspraken bestaan, kunnen in de praktijk toch risico's ontstaan;** bijvoorbeeld wanneer studenten of medewerkers niet goed weten welke data ze wel of niet mogen invoeren, of wanneer AI-output te snel wordt overgenomen in processen met impact. **Studenten met minder middelen maken bovendien vaker gebruik van gratis tools met onduidelijke datapraktijken,** wat hun kwetsbaarheid vergroot. Dit verhoogt het risico op onzorgvuldig datagebruik, onduidelijke verantwoordelijkheid en beslissingen zonder voldoende menselijke afweging.

Wat kan je als beleidsmedewerker doen?

- Volg op of **privacyregels en afspraken** rond AI-gebruik ook in de praktijk **gekend en toegepast zijn**
- **Signaleer** duidelijk **bij welke processen menselijke controle nodig blijft**
- **Monitor** of opleidingen en diensten veilig omgaan met persoonsgegevens en AI-output
- Voorzie een **laagdrempelig meldpunt** voor privacyproblemen, fouten en betwistingen
- Wees bereid om **procedures en communicatie steeds bij te sturen** wanneer problemen gesignaleerd worden

Niet toegankelijke tools

Ook wanneer AI-tools formeel zijn goedgekeurd, zijn ze niet automatisch bruikbaar voor alle studenten en medewerkers. In de praktijk kunnen toch drempels ontstaan; bijvoorbeeld wanneer een tool moeilijk werkt met hulpmiddelen, weinig ondersteuning biedt voor kleinere talen, of uitgaat van standaard lees-, schrijf- of concentratievaardigheden. **Zonder blijvende opvolging blijven zulke problemen vaak onzichtbaar, tot studenten of medewerkers al vastgelopen zijn.**

Wat kan je als beleidsmedewerker doen?

- Volg na invoering systematisch op welke drempels gebruikers ervaren in de praktijk
- Voorzie een **laagdrempelig meldpunt** voor problemen rond toegankelijkheid, taal en bruikbaarheid
- **Evalueer** regelmatig **voor welke groepen tools minder goed werken,** en stuur beleid of ondersteuning bij
- Zorg dat opleidingen en diensten weten welke **alternatieven of ondersteunende maatregelen** beschikbaar zijn
- Neem toegankelijkheid en inclusie ook mee in monitoring, evaluatie en herziening van bestaand AI-beleid

Ecologische impact van AI

AI-systemen vragen veel rekenkracht en verbruiken daardoor veel elektriciteit en water. Die impact is meestal onzichtbaar voor gebruikers, maar is niet neutraal. De ecologische kost van AI wordt ongelijk gedragen, en raakt aan bredere vragen van rechtvaardigheid. Net daarom beschouwt UNESCO dit ook als een inclusievraagstuk. **De voordelen van AI komen niet altijd terecht bij**

dezelfde groepen als degenen die de milieukost mee dragen[13]. Een niet-duurzame AI-strategie kan bovendien botsen met institutionele doelstellingen rond duurzaamheid, zorgplicht en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Voor beleidsmedewerkers gaat het daarom niet alleen om welke AI-tools bruikbaar zijn, maar ook om wanneer AI echt een meerwaarde heeft, welke toepassingen proportioneel zijn, en hoe onnodige impact vermeden kan worden.

Wat kan je als beleidsmedewerker doen?

- Neem **duurzaamheid** expliciet op als **criterium bij selectie, aankoop en gebruik** van AI-tools
- Kies bij voorkeur tools en aanbieders die transparant communiceren over energieverbruik, watergebruik en infrastructuur
- **Beperk onnodig of routinematig AI-gebruik** wanneer dezelfde taak ook eenvoudiger of met bestaande software kan worden uitgevoerd
- **Vermijd versnippering en duplicati**e door het aantal ondersteunde tools beperkt en centraal te houden
- **Evalueer** regelmatig of AI-toepassingen een aantoonbare **meerwaarde** hebben voor onderwijs, ondersteuning of inclusie
- Stop met toepassingen die veel middelen vragen, maar weinig pedagogische of maatschappelijke winst opleveren
- **Maak medewerkers bewust van de ecologische impact** van AI, zodat duurzaamheid mee onderdeel wordt van verantwoord gebruik

13 (UNESCO, Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence, 2021)

Goed om te weten

- Verschillende beleidskaders op internationaal, Europees en Vlaams niveau reguleren AI gebruik in het onderwijs. Dit zijn de meest relevante:
  - **VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap** [14]: verplicht redelijke aanpassingen, met inbegrip van technologisch hulpmiddelen in het hoger onderwijs (art 4 en 24)
  - **UNESCO Beijing Consensus on Artificial Intelligence and Education** [15]: invloedrijk referentiekader voor AI gebruik in onderwijs. Het ziet AI als middel om inclusie, gelijkheid en mensenrechten te bevorderen, niet enkel om efficiëntie en automatisering te verhogen. Het benadrukt de nood aan een blijvende menselijke ondersteuning, capaciteitsopbouw rond ethisch en inclusief gebruik en een instellingsbeleid met specifieke maatregelen om studenten te beschermen tegen discriminatie bij AI-gebruik
  - **EU AI Act** [16] legt juridisch bindende vereisten vast voor AI-tools die worden gebruikt in onderwijsbeoordeling, monitoring en besluitvorming. Veel AI-tools die in onderwijs worden gebruikt, worden beschouwd als 'hoog risico', wat strikte verplichtingen met zich meebrengen voor aanbieders en instellingen; zoals hoge kwaliteit van trainingsdata, transparantie, menselijke supervisie, robuust risicobeheer en documentatie.
  - **Vlaamse gelijke kansen en gelijke behandeling decreet** [17]: vereist het aanbieden van redelijke aanpassingen, met inbegrip van hulpmiddelen en AI-toepassingen, om drempels in het onderwijs te verlagen
  - Visietekst **Verantwoord AI in het Vlaamse onderwijs** [18]: biedt een ethisch en pedagogisch kader. Het benadrukt dat AI het leren en lesgeven moet versterken in plaats van vervangen, dat

14 (UN, 2006)
15 (UNESCO, Bejing Consensus on Artificial Intelligence in Education, 2019)
16 (EU, The EU AI Act, 2024)
17 (Vlaamse Regering, Decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid, 2008)
18 (Digisprong & Kenniscentrum Data & Maatschappij, 2023)

menselijke supervisie, transparantie en gelijkheid niet onderhandelbaar zijn, en dat het versterken van ongelijkheden in AI-gebruik vermeden moet worden [19].

- Wil je graag **meer weten over wat AI** is, welke mogelijkheden het biedt in het hoger onderwijs en welke risico's er zijn?
  - Bekijk deze korte video AI Literacy: Webinar 1 - Segment 1 - AI, what is it?
  - Lees **dit artikel** waarin een masterstudent uitlegt hoe ze AI gebruikt ter ondersteuning van haar studie als neurodivergente student: AI: Empowering Inclusive Education - Artificial intelligence
- Wil je **inspiratie bij het kiezen van AI-tools** die kunnen helpen om inclusie te versterken?
  - Lees de SIHO Leidraad rond AI en inclusie voor een gedetailleerd overzicht
  - Bekijk het filmpje op de **SIHO website** waarin een aantal AI-tools worden besproken
  - Weet dat er al veel **AI-functionaliteiten**, die drempels tot hoger onderwijs kunnen verlagen, ingebed zijn in bestaande platformen waar instellingen waarschijnlijk al licenties voor hebben (bv. Microsoft 365, Teams, leerplatformen). Nieuwe tools zijn vaak niet nodig.

19 (Digisprong & Kenniscentrum Data & Maatschappij, 2023)

Referenties

De Marez, L., Georges, A., Sevenhant, R., & Devos, E. (2025). Digimeter 2024. Digitale trends in Vlaanderen. **https://www.imec.be/sites/default/files/2025-03/imec.digimeter-2024-rapport.pdf**

Digisprong, K., & Kenniscentrum Data & Maatschappij. (2023). Visietekst. Verantwoord Ai in the Vlaamse onderwijs. Een collaboratief proces van ontwikkeling tot gebruik. Brussel: Departement Onderwijs en Vorming.

EU. (2016). General Data Protection Regulation. **https://gdpr.eu/European Union**

EU. (2019). EU Green Deal. **https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en: European Unio**n.

EU. (2022). Ethical Guidelines on the Use of Artificial Intelligence (AI) and Data in Teaching and Learning for Educators. Luxemburg: European Union.

EU. (2024). The EU AI Act. **https://artificialintelligenceact.eu/ai-act-explorer**/: European Union.

European Commission. (2021). Digital Education Action Plan 2021-2027. Unlocking Europe's Digital Potential. **https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/actions**: European Commission.

Freeman, J. (2025). Student Generative AI Survey 2025. HEPI Policy Note 61. Oxford: Higher Education Policy Institute.

Garzón, J., Patiño, E., & Marulanda, C. (2025). Systematic Review of Artificial Intelligence in Education: Trends, Benefits, and Challenges. Multimodal Technologies and Interaction.

Khan, H. (2021). Types of AI. Hanoi: University of Science and Technology.

KU Leuven. (2025). Verantwoord gebruik van generatieve artificiële intelligentie. **https://www.kuleuven.be/genai: KU Leuven**.

Melo-López, V.-A., Basantes-Andrade, A., Gudiño-Mejía, C.-B., & Hernández-Martínez, E. (2025). The Impact of Artificial Intelligence on Inclusive Education: A Systematic Review. Education Sciences.

Møgelvang, A., Bjelland, C., Grassini, S., & Ludvigsen, K. (2024). Gender Differences in the Use of Generative ArtificialIntelligence Chatbots in Higher Education: Characteristics. Education Science.

OECD. (2019). Artificial Intelligence in Society. **https://www.oecd.org/en/publications/artificial-intelligence-in-society_eedfee77-en.html: OECD**.

OECD. (2021). 21st Century Readers. Developing Liteacy Skills in a Digital World. Parijs: OECD.

OECD. (2022). Measuring the Environmental Impacts of Artificial Intelligence Compute and Applications. The AI Footprint. **https://www.oecd.org/en/publications/measuring-the-environmental-impacts-of-artificial-intelligence-compute-and-applications_7babf571-en.html: OECD**.

OECD. (2024). The Potential Impact of Artificial Intelligence on Equity and Inclusion in Education. Parijs: OECD.

OECD. (2025). Leveraging Artificial Intelligence to Support Students with Special Education Needs. **https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/09/leveraging-artificial-intelligence-to-support-students-with-special-education-needs_ebc80fc8/1e3dffa9-en.pdf?utm_source=chatgpt.com: OECD**.

OECD. (2025). Results from TALIS 2024. The State of Teaching. Parijs: OECD.

Ravsjel, D., Kerzic, D., Tomazevic, N., Umek, L., Brezovar, N., Lahad, N. A., & al, e. (2025). Higher Education Students' Perceptions of ChatGPT: A Global Study of Early Reactions. **https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371%2Fjournal.pone.0315011: PLOS One**.

Russo, C., Romano, L., Clemente, D., Lacovone, L., Gladwin, T. E., & Panno, A. (2025). Gender differences in artificial intelligence: the role of artificial intelligence anxiety. Frontiers Psychology.

Shaw, C., Brennan, D., Martin, S., Jason, N., & Fox, K. a. (2023). GenAI in Higher Education: Fall 2023 Update. Time for Class Study. **https://tytonpartners.com/app/uploads/2023/10/GenAI-IN-HIGHER-EDUCATION-FALL-2023-UPDATE-TIME-FOR-CLASS-STUDY.pdf: Tyton**.

UCLL. (2025). GenAi in UCLL. GenAI in UCLL: UCLL Hogeschool.

UN. (2006). Convention on the Rights of Persons with Disabilities. **https://www.internationaldisabilityalliance.org/resources/convention-rights-persons-disabilities: United Nations**.

UNESCO. (2019). Bejing Consensus on Artificial Intelligence in Education. Parijs: UNESCO.

UNESCO. (2021). AI and Education. Guidance for Policy-makers. Parijs: UNESCO.

UNESCO. (2021). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. Parijs: UNESCO.

UNESCO. (2023). Guidance for Generative AI in Education and Research. Parijs: UNESCO.

Vlaamse minister van Economie Innovatie Werk Sociale Economie en Landbouw. (2024). Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie 2024-2028. Onderzoeksprogramma AI-Werkjaar 2024. Bisnota aan de Vlaamse Regering. **https://www.flandersai.be/en/beleidsplan-artificiele-intelligentie: Vlaamse Regering**.

Vlaamse Regering. (2007). Protocol tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeen-schapscommissie ten gunste . **https://codex.vlaanderen.be/portals/codex/documenten/1021259.html?utm_source=chatgpt.com: Vlaamse Regering**.

Vlaamse Regering. (2008). Decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid. **https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1017082.html: Vlaamse Regering**.

VUB. (2025). Verantwoord gebruik van generatieve AI: Richtlijnen voor studenten. **https://www.vub.be/sites/default/files/2025-02/2025_Reglementen_Gebruik_van_Generatieve_AI_NL_ENG.pdf: Vrije Universiteit Brussel.**

Whittaker, M., Alper, M., Bennett, C. L., Hendren, S., Kaziunas, L., Mills, . . . Myers West, S. (2019). Disability, Bias, and AI. AINow.

Yang, K., Raković, M., Gašević, D., & Chen, G. (2025). Does the Prompt-Based Large Language Model Recognize Students' Demographics and Introduce Bias in Essay Scoring? Conference Paper. Artificial Intelligence in Education (AIED).

Zhang, C., Rice, R. E., & Wang, L. (2024). College Students' Literacy, ChatGPT Activities, Educational Outcomes and Trust from a Digital Divide Perspective. New Media & Society.

Zhao, X., Cox, A. X., & Xuanning, C. (2025). The Use of Generative AI by Students with Disabilities in Higher Education. The Internet and Higher Education.